

Sygn. akt I UK 296/11

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanego K. K.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę nakładczą,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 stycznia 2012 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 31 marca 2011 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 31 marca 2011 r. oddalił apelację ubezpieczonej D. S. od wyroku Sądu pierwszej instancji z 27 kwietnia 2010 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji pozwanego, stwierdzającej, że w okresie od 1 lutego 2006 r. do 30 listopada 2007 r. nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą zawartej z firmą F.H. C. K. K. Sądy decyzję pozwanego uznały za prawidłową, gdyż ubezpieczona prowadziła własną działalność gospodarczą (cukiernię) a pod pozorem świadczenia pracy nakładczej (wycinania banerów ogłoszeniowych zadrukowanych na arkuszach A4 przygotowanych przez zainteresowanego w formie wydruku komputerowego) zmierzała w istocie do uniknięcia opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z

tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z tytułu pracy nakładczej uzyskiwała miesięcznie dochody od 25,97 zł do 60,36 zł. Podstawą rozstrzygnięcia stanowiły przepisy art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz art. 9 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, § 3 rozporządzenia z 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, art. 58 § 1 k.c., art. 83 § 1 k.c., a także orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyrok z 9 stycznia 2008 r., III UK 73/07, LEX nr 356045). Umowy o pracę nakładczą były umowami pozornymi, gdyż ich zawarcie nie miało na celu realizacji zobowiązań (rozcinanie nadrukowanych na papierze banerów reklamowych). Ubezpieczona wykonywała zaledwie kilka procent normy, a umowy o pracę nakładczą zawierała jedynie dla opłacania niskiej składki.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. „wobec istnienia potrzeby wykładni przepisów w zakresie podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą budzących poważne wątpliwości i powodujących rozbieżności w orzecznictwie. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązującej w dniu zawarcia umowy o pracę nakładczą obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby fizyczne z tytułu umowy o pracę nakładczą oraz prowadzące działalność gospodarczą. Jednocześnie zgodnie z art. 9 ust. 2 ww. ustawy osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z kilku tytułów jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniem z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Osoba taka może jednak dobrowolnie na swój wniosek zostać objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z pozostałych wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczenia. Nadto przepisy prawa dopuszczają możliwość uzyskiwania z tytułu umowy o pracę nakładczą wynagrodzenia niższego niż połowa najniższego wynagrodzenia. Tymczasem Sąd Apelacyjny stwierdził, że w sytuacji uzyskiwania z tytułu pracy nakładczej wynagrodzenia niższego niż połowa najniższego wynagrodzenia osoba taka nie jest objęta ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z tego tytułu. Nadto Sąd Apelacyjny uznał, że umowa taka jest umową pozorną, nieważną i mającą na celu obejście przepisów prawa. W związku z powyższym istnieją rozbieżności w

wykładni wskazanych przepisów i tym samym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konieczny i uzasadniony”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazana we wniosku podstawa (wyżej *in extenso*) nie spełnia się jako przesłanka przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z następujących powodów.

Sedno rozstrzygnięcia sprawy nie zostało oparte na przepisach art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz art. 9 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, lecz na przepisach art. 58 § 1 k.c. i art. 83 § 1 k.c., a te ostatnie wnioski w ogóle pomija.

Ważniejsze jest jednak stwierdzenie, że przedmiotem zainteresowania podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest ocena rozstrzygnięcia (zastosowania prawa) w konkretnej sprawie, lecz samo prawo (przepis), ze względu na istniejące jurydyczne wątpliwości co do wykładni określonego przepisu prawa, co we wniosku należałoby adekwatnie wskazać i wykazać. Powołana we wniosku przesłanka przedsądu nie może więc kontestować ustalonej w prawomocnym wyroku podstawy (tytułu) podlegania ubezpieczeniom społecznym, tym bardziej, że wniosek w ogóle nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Natomiast co do przepisów art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to wniosek nie podnosi żadnych wątpliwości, które wykraczałyby poza zwykłą wykładnię tych przepisów, wszak już tylko ze względów gramatycznych (literalnych) przepisy te są jasne. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wniosek o przyjęcie skargi i jego uzasadnienie nie wnoszą niczego istotnego, co świadczyłoby o trudności w wykładni prawa lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tutaj zaś nie można nie zauważyć, że Sąd Najwyższy rozpoznał już wiele podobnych spraw (por. wyroki: z 9 stycznia 2008 r. w sprawach III UK 73/07, LEX nr 356045, III UK 74/07, LEX nr 376437, III UK 75/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 53; III UK 77/07, LEX nr 465895; z 8 maja 2008 r., I UK 354/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 237; z 10 czerwca 2008 r., I UK 377/07, LEX nr 494100;

z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272; z 19 stycznia 2010 r., I UK 261/09, LEX 577825). Zauważano również, że zasadniczo pozorność umowy na podstawie art. 83 § 1 k.c. wyklucza się z nieważnością umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c., jednak nie występuje bezwzględnie alternatywa rozłączna, albowiem uprawnione jest również stanowisko, które dopuszcza niejako równolegle pozorność umowy zawartej w celu obejścia ustawy. Umowa formalnie może nie sprzeciwiać ustawie, jednak może być zawarta w celu obejścia ustawy i z tej przyczyny jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). Nawet formalnie poprawna realizacja umowy w efekcie może zmierzać do obejścia prawa. Zastosowanie klauzuli nieważności z art. 58 § 1 k.c. jest szczególne (wyjątkowe), a zarazem szerokie, gdyż ocenie poddaje się skutki różnych zdarzeń i czynności prawnych. Działanie pozorne strony często składa się na obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.). Zwłaszcza, gdy postanowienia umowy o pracę nakładczą wyraźnie rozmijają się z jej realizacją, nie zachodziła realna potrzeba zawarcia takiej umowy, która nie była konieczna jako źródło utrzymania, gdy ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą a dochód z umowy nakładczej był niewielki; z drugiej strony, sam nakładca nie wymagał większej ilości pracy. Także wtedy, gdy rzeczywista przyczyna zawarcia umowy o pracę nakładczą, wynika z tego, że ubezpieczony nie zawarłby umowy o pracę nakładczą i nie realizowałby jej w znikomym zakresie, gdyby nie prowadził działalności gospodarczej. Wówczas chodzi więc tylko o przedmiotowe wykorzystanie przepisów o ubezpieczeniu społecznym i stworzenie formalnej podstawy ubezpieczenia, która nie była realizowana w sposób typowy dla umowy o pracę nakładczą, a za jedyny cel miała unikanie płacenia składek na ubezpieczenia społeczne z prowadzonej działalności gospodarczej (wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272). Ocena ta wychodzi poza potrzebę argumentacji, gdyż we wniosku o przyjęcie skargi brak jest adekwatnej argumentacji prawnej.

Z powyższych motywów wniosek o przyjęcie skargi nie został oparty na zasadnej podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i dlatego orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.